

0-1b

406(1)

Laws of marriage and inheritance and customs
of Mabe's tribe.

7/15

K32/15

P. G. Kgasoe.

b

1/13

1.

1b

Molaodise, Rantso, Mekgwe Mophato ke Letlware.

Batho ba sechuana bogologolo le maitsolo a bone. Bane ba re setime kgarebane mashi tsa gagwe o ligatile ka serethe ke gore nswana wa mosetsana mo o monang teng o mo tsole sentle ka tlotlo ka o itse gore kana o tla nnyalwa ka Likgomo a gadisa ragwe le mmagwe boloko.

Gape bane ba re monna o monawe wa re a bonwa a mirelwe tlowa tlwa ke mashi a kgomo. Tlwa ya lekuka ke yone e go tweng tlwa ke mashi ke mashi a kgomo ke gore e re ge o bona monna o mongwe o motsole ka tlotlo o motsole sentle ke go direla batho botle molemo ge ona le maitseo a go tsola batho ke gona go minela monna o mongwe tlwa tlwa ya lekuka kuka la mashi a kgomo. Ke gone moo o utlwang Borago.

2. Serwe sa kgotla se sengwe ke ge banna ba a balana kgomo e ntse e le tswara ka kao morwa nkete a nkete go re telaanoa. Nwa ke banna mo lekgotleng kampo go tswerwe nkgo ya ya bojalwa ke batho ba bagolo gona mo kgotleng gone foo one o fitlela go buiwa lerato le kutlwano e kgolo ya Bachuana ke raya mono ga rona tlotlo e ne ele selo se setona tona mo go rona.

Ge rene re le mo likgorong tsa rona ka molao le tlotlano ya rona e ne ya ge mongwe a tswa mogae a ya leeto la gagwe kwa a yang teng ka sega rona gono go twe mongwe tswa mongwe sala go riyalo ke gore e ne ya re monna mongwe a tswa mo gae a ya leeto o ne a be a tlogetse mong kafa gae mokgorong ya ga gabo go sala monna o salang a ntse a lekola bana ba monna oo, ileng leeto me go riyalo ke gore nngwana a ka sale a ntse a tsalwa mo ntlong eo me go sena molato ope fela. Ine ge nngwana a ka sale a tsalwa mo ntlong eo ke nngwana wa ntlo e eoo ga se wa monna o salileng a mo tsala mo ntlong e oo. Ke gore masimo a tla sale a lemiwa go twe a masimo a selale. Kgomo di goroge.

3. Matlo a giwe makuka a goroge poli kapa nku e lale lefatshe ka tsebe molato o tlokafale go tsetswe morwa Nkete pula e na go lulueliw ke bomme kgabela litswa tse lintsheliwang nngwana o tsileng mo go Ramokete ba re molisa o go rogile kampo mosile o go rogiele kgong ligoroga metsi. A goroga basili ba leketa o fitlela go tsogile le rufurufu la metse ke gone o bo o tla bona basetsana ge ba thuga kgan-kgatse mo kikeng e le ngwe ka gongwe bale bane mo kikeng.

Kampo ba le 5 tlanwe o utlwa gore rei, rei, rei, rei., kete, kete kete, kete. Mo sala gae mollo o se time e laela wa kgoro eo a lule a ile leeto monna o setseng kafa gae mosadi wa lapa lele nnwe o tswa-netse go sale a thusa monna oo setseng kafa kgorong eo le gone o tla sale a thusa bana ba mosali o tsereng leeto mosali oo tla sale apeela bana ba mosali o etileng go fitlela abe a boa kwa a ileng teng a nosa bana ba gagwe metsi. A nosa bana le monna metsi ke gona ge gotwe mosala gae mollo o se time ka e le ene o tla tleng a boliwa selo. Se

4. ene e le mokgwa le bophelo ba ba rona bogologolo gono go na le thusa nyo. E tona me gagolo gone go liriwa mo likgorong ka bana ba bitsanyi bana ba motho ke gone ka mo baneng ba re mafatlafatla a bana ba mpa ga a tsenwe fa gare ke gore o seka wa re o fitlela bana ba motho ba lwa le uena wa bo o tsena fa gare ga bone ka o saitse lefufa le ba le lwelang.

Ba katla ba lira ka giso ka oena ba go teketa bone ba babeli ba ba lwang mogo. Ke sechuana sa ga rona tota sene se lidiwa mo motseng Gape ka mokgwa o go nong go ratanwa ka one go twe moeng o mathe a bolila ke gore moeng o tla letseela kgang tse li monate tse le sa liitse ng tsa kwa a tswang teng. Ke gore ge a gorogile moeng o tla begiwa g gone mokgorong eo a tsileng mogo yone me bo mme ba tla tsola magobem ba a isa ka kwa lapeng le a gorogetseng mogobone me janong beng ba lapa leoo ke gone ba tlareng moeng goroga re je ka oena me etlare bone

5. baba gorogetsweng ke moeng ge ba tlabile kgomo kapa nku kapa poli janong e tlare bone tsala tse tsa bone ba ba neng ba ntse ba tsisa magobe ba babiliwa go apeilwe linama janong ge ba fitla ba beiwa motho Nama ya chotlo me banne ba e sobatha ka matsogo a tla pileng ba ei paya motsogong lelennwe. Ba aja kampo eleng sesuma sama o tla fitlel mosetsana a khubame ka mango ole a e rutha ka meno.

Me monna o tla teiwa go twe kana o mogo bo ntsalao o seka wa re tswenya mme ene o tla bona monnwe wa bontsalae wa mosali ke fo monna o tla nneng a fapogela teng ka metla a santse a etile mme lege go ka tloga sennws mogo ntsalae gone go sena molato ge ele mosali me go tla jewa go nwa gala mo luetso go sena molato kana ge o no o rata go tsaya o kanna wa tsaya mosali mogo bo ntsalao bana ba ga Rakgali a go ka

6. Boswa ka sechuana bane ba re molao ke kgomo le rra lumela lele gong la kgotla mme. Boswa ba sechuana bo mo kgomong mo linameng tsa kgomo ka molao ge e eme e santse e phela ke ya monga yone. Mme ge o tlabilwe ya a abelanwa mme mongwe le mongwe o itse sethoo sa gagwe se se mo lebanyeng mo nameng tsa kgomo.

1. Maloma a motho o ja tlogo.
2. Rakgali a motho o ja motlana.
3. Ramotho o ja liphilo.
4. Rangwana motho o ja ntsothwane.
5. Kgaitisali a motho o ja motlana.
6. Mmamotho o ja mokoto le mala.
7. Nkoko a motho o ja nngati.
8. Moglo a motho o ja letsogo.
9. Monna a motho o ja serope.
10. Tolwane ke nama ya mogasi wa kgomo.
11. Thupa ke nama ya kgosana le basili.
12. Le sa tswane le apeiwa le megolu mme lone ke nama ya bakgonyana.

Eo yone megolu e ya belanwa ke banna kwa kgotleng. Litlakoana le lebeta le monatelo ke nama tsa balisa.

7. Sebete le sehuba ke nama tsa monga a kgomo.

Lenyeme le litelle ke nama tsa banna ba bagolo.

Go kgaoganya lithoe tse tsa kgomo ke go supetsa bana gore boswa bo kgaogangwa jang gore ba itse gore boswa bo a tweng ge bo a biwa. Boswa ga bo jele jalano mongwe a ya ba eo yo mongwe. Ge monna a sua a na le bana ba ba beli ba basimane le baba se bana. Boswa ba nngwana wa mosimane ke likgomo tsa ga Ramotho ke boswa ba nngwana wa ntle wa mosimane o fa bomonnae kafa a ratang ka teng ntlo ke boswa ba nnama o motlana wa mosimane. Mme liaparo tsa gagwe ke tsa malomagwe ke

litlako mme boswa ba bana ba basetsana ke masimo le linkgo lipitsa le litlatlana le lipetlwana tse o tsetsotle ke boswa ba nnoana wa mose-tsana mme boswa ba magali ke boswa ba bo kgaitisali a basetsana, ke

8. boswa ba bo kgaitisali a bone ka tatelano ya bone yaka bone ka npsi mme ge kgaitisali a le monngwe o tla boba kgaogano kgaogangwe bokgabali me monna a na le basidi ba babe kampo ba bararo.

e nngwe.

Gape ka sechuana ga go na nngwana o wa tleng a je boswa ragoe a sa ntse a tsela kampo a phela le gone ga go rra o tlang a kgaoganye boswa ba gagwe a sa ntse a phela. Se ke molao le tlogo ya sechuana le gone go no go sena gone gore monna kapa mosali o ka a ba buswa a sa ntse a phela ke sechuana go se a be boswa a sa ntse o phela ka sechuana o ka nna wa thusa nyatsi ya gago kafa o ratang ka teng fela go kake wa mo abela boswa ka go bane boswa ba ntlo ba bana ba ba tsetsweng mo ntlong ya monna le mosali o nong o motsere.

9. Ge mosali a swa a rekile kgomo kapa sennwe sa liriwa ka mabele kampo ka kolobe kampo ka letsopa la lipitsa, kampo ka moseme kampo ka tlatlana kgomo eo ke boswa ba nngwana wa mosimane wa lapa leoo o e leng go fejane mo go ba bangwe.

Me ge bana ba lwa ka boswa motsere ganyi wa bone ke Rrangwane a bone monna rra a boo. Ge bana ba suetswe ke ba golo me ba sa ntse ba le banye banna mo ~~ka~~ tising ya rrangwane a bone go fitlela ba gola e nna banna le basali ke ene e tla ba batlelang basali ba ba tswanetseng go ba nyala ke mokgwa le molao le tlogo ya rona. Mme ge bone bana ba ba ka tima mmaabone a mashi sello sa gagwe o se isa kwa pele ga Rrangwane a bone gore a bone kafa o kgalemelang bana bao ka teng mosellong sa ga mmabone o eleng motlologali me ba tswametse go mo utlwa.

10. Mo go Rrangwane wa bone yaka e le e ne Rra bone. Me ge ba gana go mo utlwa Rrangwane a bone janong ke ene o tla rwalang sello sa mmabone a seise mo go mogolo a bone kafa kgonong me tlare ge ba fela ba gana ka tlolo ya mogolwa bone kafa kgorong Rrangwane a bone o tla tsaya mma basimane o le a mo ise kwa kgotleng la kgosi gore janong ge eo go a tlola kgosi ka nosi.

Go riyalo ke gore wa bo o tlalitse molao wa rona o reng monna wa re a sitwa a ae go ba barngwe a re ke sitilwe e tswe go sa ~~a~~ sitwa nna go sitilwe tlake tlake ranapeana mpeana litsaang litswana le kgwale le pela. Pela mommaye. ~~Lenyalo~~

Lenyalo: Lenyalo la sechuana le tlogo ya sechuana ka molao wa sechuana ga gona go ipatlela mosali kampo monna mosimane o fiwa ke batsali mosali e le ka kutluano ya bo Ramosimane bo Ramosetsana.

supe mosali ka eo yone nngwana a ise a tsalwe. Motlaope mosali a ithoele kapa a ise a ithwale mme bare ge a ka tsala nngwana wa mose-tsana o tla nyalwa ke nngwana rona makete.

Mme ge a seka a tsala mosetsana mosali oo. Go tla lirwa gore nngwana monngwe eo yo o tserweng wa mosetsana wa bone bao a tsewe mo monneng wa gagwe a neelwe lekau le le neng le lebeletse gore nngwana o tla ga e le mosetsana mme ge e kare mosetsana o beeletsweng oo a sua a ise a tsole nngwana mosetsana mongwe wa bone tla tsewa a ya seantlo sa mosetsana eo o suleng mme ge go ka sua mosimane monna mosimane oo tla ya go tsaya mosali o beeletsweng monnae kampo mogolwe. Mme kana e le gore bana bone e tla nne e nne ba monna wa pele o nang a beeletse.

12. Go beelwa ga nngwana wa kgosi ke go sa pele go ntshiwa likgomo lile 6 thataro liisiwe kwa ga bo mogolo nngwaba ~~ix~~ oo wa kgosi li e go beela mosali o tla tsalang mme e tlare ge go bonwe gore nngwana kgosi o ka nna a nyala o ka nna a nyala mosali kampo basali ka gobane ka sechuana a ka nna a nyala basali ba bane kafa tumelong ya batsali le morage mme go tla nna yalo go fitlola lebaka la mosali o beeletswa.

Mme mosetsana oo obilwa ka sechuana se tima mollo ke gore o tsi-leng go tsala kgosi mme o tsaya nngwana wa ga Rrakgali a gae setima mollo ke gore go tlo go go tsiwe mollo kwa kgotleng la kgosi me batho janong ba e go tsaya mollo kwa teng. Lenyalo la batho go ntsiwa likgomo tsa magali go tsaya mosali mme mosetsana o tla itseng kela basetsana bale 6. Ba mophatho wa gagwe go ya nna le ene mo moletlong wa lenyalo mosimane le ene o tla ba tla thaka tsa gagwe ba le 4.

13. Banyali ge ba fitla kwa ga a bo mosetsana me ba sa itsanye ka bobeli ba bone go tla tswa mosali a tsotse bogobe a fitla a bo baya fa pele ga basimane. Mme mosali oo o tlang a botsotse o tla bo tabola f gare a bontse sephelo. A seyele fale le basali ba banngwe. Bona bogobe bole mo letsogong a ntse a botsotse ka letsogo. Mme basimane batla a ja bogobe bo bo mo mogochuaneng bole me e tlare ge ba seno go fetsa bogobe ba supeliwa ntloana ya bone.

Janong ge basimane ba babeli ba tla tloga le monyali ba moisa gon kua ntlwaneng, mme ba tla fitlola mosetsana e ne a setse a le mo liko-

sentle mosali oo wa gagwe sentle ka gobane mosimane o tsoga phakela gore mosetsana a seka a mo itse me etlare motsatsing la botlonwe mosi-
 14. mane a e motsegare a na le makau a le a gagwe a marataro a le kwa ga a bo mosetsana, me batla fitlela ba a apeetswe lijo le makgarebe a mane 4 a le le one a le teng mme go tla biliwa monyali wa mosali gotwe faa monna wa gago bogobe me ge tsaya bogobe bo o tla tbaa makasana a le ka matlo ka a sa itse sentle gore a eleng e ne monna wa gagwe ke ofe nee. Janong tlaneela o gopolang gore keene x me ge ale tlogonolo o tla neela e ne tota a mo lebanye tota me ge a ka fapoga ka go se itse gore oeleng e ne ke ofe tota.

Janong go tla jewa setsego ka ene me e tlare morago a mmontshiwe gotwe mosali monna wa gago ke o ka ono o ntse o tserwe ke noga le lelu ke gore ke monna a sa bonweng o lelemelang bosigo me e re bo osa a be a se teng janong go tlogelwe monna le mosali.

Go bekwa ge mosetsana a tswanetse go beekwa go tla biwa kgomo ke maloma mosetsana a tlabisa hgalil me mosetsana wa monyali o tla apesiwa
 15. le mipi la eo yone momo laleng wa gagwe me go tla nna boitumelo bobo tona go jewa mokete wa lenyalo ke bo Rra mosimane le bo Rra mosetsana go jewa magobe le linama le majalwa gola mogolokwane. Mme e tlare motsatsing la bobeli ga tsewa mosetsana a isiwa ka kwa gabo mosimane mme lekua teng go tla fitlelwa go lirilwe fela jakakwa gabo mosetsana ga jewa go nna boitumelo.

Ge mosetsana a gana go nyalwa ke mosimane ka molao go batliwa banna ba babeli ba tsena le basali bagolo montlong go atlola mosetsana me katlolo ke gore ba tla mo patella montlong eo ba mo ite gore ba motupe. Me ge ele mosimane go gana e ne go nyala mosetsana o tla a tlolwa fila leene yaka mosetsana mme e ne o tla neelwa mophato wa gagwe gore o ko o mogope me ge gogo tlanoga ba bo mosimane kampo babo mosetsana ka tlolo e nwe fela ke kgomo ba biela maaka a bone ka kgomo.

16. Ke gore Sechuana sare o re go bulela o letseng o re o tsoga o mo tswalle ke gore ge o no o buile le motho mafoko a matona a nyalo e re ge o sa tlole o rata go mo nyala o buse lefoko o re itswaleng nna ga ke tlole kele foo. Segoo sa metsi. Ge o a bhe ngwana o gago wa mosetsana o tla tlogela lefoko le mogo bo Rra mosimane o re sego sa

Ke gore ge mosetsana a sale utiwe le museng a ntse pila a seka teketwa ka limpa a boeka molemo. Eare ge a akga lenyetse le tsone li a akge lilitse. Li boele gae yaka le ene a boela gae. Ke gore ge mosetsana a tlala mosimane serurubele sa motlaka sefitletse noka e tletse sa ithuba ruba sare Rro tsela ka kae noka e tletse. Ke gore ge monna a fitletse mosali wa gagwe aithwele kampo a le meraalo a se ntswe ke monna o mongwe.

17. Ke gore mogatsa mosali o tla palwa ke go tsena mokobong tsa mosali wa gagwe go tseneela mpa ya monna o mongwe. Mme ge monna wo a tlolewa ke gore saka la gagwe le tla bulwa ka kwa morago ke gore o tla a tlolewa botloko ke kgosana ya kgoro eo la batho bao. Bo tlole kampo kgokafala ka sechuana mosetsana ge a bonwe a a ithwele me a ise a tsewe o tla ntseliwa kgorwana ya gagwe kwa morago ga se gotlo e a tswang ka eoyone a le nose fela le gone ga nke a lumelisiwa ke ope ganke a yaa leope o tla yaa a le nosi fela ka a lirile botlola montlong e ga Rra gwe le magwe.

Gaka ke a jela momogo chuane o le mongwe, le ba bangwe ke moila selo seoo o no o fitlela a felwa mo manyetaneng ka ane a sa ka loe sepe a tlogelwe ka setsini sa tlogo a sa boolewe ke ope ke gore kana bagolo ba gagwe ga ba rate ka gore o tla tlosa mogo bone tlotlo ya bogali ba gagwe le gone o tlositse thata le maikutlo a ga Rragwe le maloma a gwe.

18. Mme monna o mosentseng o na a lefisiwa ka kgomo e ne e le eo yone ka tlolo.

Nyalo ya motlologali: Ge mosali a suetswe ke monna wa gagwe mosali oo one a seke a nyalwa nyalwa fela monna mongwe le mongwe a ise a tlobogwe ke banna ba gagwe ba kgoro e monyetseng o na a lebella gore bone bareng pele ka gobane bone banna ba ba gagwe ba ba monyetseng ba ba kgoro ke bone ba ba tswanetseng go bona gore o tswanetseng go ya Seantlo ke ofe mogobone. Me teng mogo no gonyana monna o ileng seantlo o tsalang bana mo ntlong eo o tlanne a ba bitsa barwa mogolwe kampo barwa monnaoe, kafa mokgweng wa sechuana. O tla nne a ba bitsa ka ntlo e suleng e monna wa eo yone a suleng. Me ge monna a suetswe ke mosali o tla ya kwa kgorong e a nyetseng teng a ya go batla seantlo kwa go bone ba bogwa yaagwe me ge a mfitletse a le teng o tla ntsa

19. Seantlo se tsaya mosali o nyetsewe mosali a neelwe monna o suets'oeng, ke mosadi ke gore mosali oo a tlatlisiwe monna wa gagwe. Ge motlologali a gana go nyalwa ke monna a mogatse o suleng kampo ke mogolwe ka tlolo ke gokobiwa mokgorong eo me a mogiwe tsotsotle bana le mabele le likgomo li sala mokgorong eo ke tsa bana ba monna o suleng me ge banna ba kgoro ba sa k rate go moya seantlo tsamae ka bana a e ka kwa ga a bo le tsone lilo tse tsotle tsa monna wa gagwe eo yo o suleng.

Ka Sechuana baroetsana bane ba tlatlobiwa ke ba sali ba bagolo go bona gore a ba setse ba fitlile fa bosaling gore a ba setse bale mo mokgweng wa sesali gore a ba setse ba ikgalima ka are ele mokgwa wa Sechuana go tlogela baroetsana le basimane go tsameka le bone kwa mileng mme go sena molato ope o tlagang mo ba setsaneng.

20. Molaolisi Kantso Mekgwe Mophatwe Letlware.

Ke gone ka mo gonong gole tswanelwa ke gotlatlobiwa. Mme e ne ya re ge a fitletwe a le mo mokgoeng wa sesali go liriwe lijo, tsele tsona li neng li jewa ke bone basali ba bagolo fela ka ele mabona botho ba mosali. Go nna boitumelo bo boreng o ithwalegile kajeno ke mosali ke mogatse banna o fitlile kajeno motseleng ya basali. Ra lumela lele gong kgotla Rramotho keene motho sekgabo go kgabiwa ka ene ga a bonwe a no letala laga seya likge Rranngwana a motho ke ene motho o ya reng a bonwa go tlogwe kapele.

Le gong la kgotla ke lone molao wa lekgorokgoro ke gore nngwana wa mosimane o bonwa kwa kgotleng molao o tsaya kgotleng ke gone moo go tweng go era bokwa gae ba kobo ya kgomo ba le kgorokgoro gabo a loge monna o moteng o pere kobo ya kgomo le'na la gagwe ke masenya lianegwa motse o mongwe le o mongwe o tla fitlela gontse go rwelwe limpa mogo one limpa li ntle o se lelebe. Limpa li ntle liya fela

21. limpa li lebiwa likutu ke one molao ke gore mo motseng o mongwe le mongwe ga go kogotlokwa lirukhutle me setsabe limpa tse li lintla ke gore o seka wa tsaba lirukhutli.

Tefo la mosali ka re ke kgapha o tsamaya fefo la mosali ke le nyetse la kgapha ga nnala kgapha oe geno. Banna re sale re setse re o tla re o tla tlaerwa tlaerwa la nyalanya e tlabo tlabo raetlaba. Ra e naya ba liya ba liya le bone ba enaya Banda ba u wa wetsa ka

nyepo. Mme nyepo ke one molao wa sechuana sa rona melao ea sechuana sa rona ka metla e kopanye lenyepo.

22. Bo mmampoli magoane ke balisa ba likgomo gaba tlaloganye sepe ge ese likgomo fela le moretlwa fela go o tlana le go bina le go isa moretlwa kwa kgosing. Ke gore baya go kgwa thela kgosi gore ba kope banna ge gotwe bo mmampoli ke gore ba tsamaya ba a anya poli tsa batho Ba kgetla le linchoe mo masimong a batho. Ba anwa le magapu ba ya kgogo tsa batho me gosa sekisewe ka gore ga ba ise banna banna le barwetsana haba shapa fela ka limpa gagona molato. Pa ba shapela gore ba tle go ba opela ba bine lipina tsabone mme lipina tsa bone ke lithogano fela.

23. Mme lekgosi ga ba e tsabe ba eopela fela le mosali wa kgosi ba mopela fela me etla re morago ga go tsisa moretlwa kwa kgosi, kgosi e phuthe likgosana bo-Rrangwana a kgosi go bua le bone ka tsa lebollo me ge ba utlwanye kgosi e bitse morage e o itsese gore e rata go bolotsa lirah. E ele gore basali le bone ba tle ba itsisiwe e re bana ba golile ba tswanetse go bolla. Kgosi e re janong ke tla ba neela seba sebatlang me morafe o lumelane le kgosi ya nong kgosi e re a ba aba phuthiwe ba phuthiwe ba tlo go kgwatha la bofelo ba itewa ke ene kgosi ka nosi.

Me gole ngaka e tsileng go ba tswara ka tsitlo me tsitlo ya mamogolwa bone ba botle pele janong e ka thulagano. Janong ba tswa ba bolle bae nageng kgwedi tse 3 tharo me e tlare ge ba boa kwa nageng ba fitlela go agilwe masakana ka matlaku a ba tsileng go gorogela mo gone. Me ke gore mo ba tsileng go ipokela bo-mmaabone teng momasakaneng ba ipokela bo malomabone gone ke gone moo bo maloma a bone ba tla ba fang lipoli le likgogo ke gore ba thaba thebe kaba filwe mophato me gone fo babe ba biliwa makgwanyane ba tlotse letsoku le sebilo ele gore ba latlile meriri go felile ke banna janong ba ta fiwa basali.

24. Likgomo ka Sechuana linna kwa merakeng ga li ralwe ke basali ka segarona liya a suw ge li raletswe ke mosali gagolo ge ele mosali o feletsweng lege ele monna wa gagwe ga a tswana go liralla le mosali ga a tsene mo sakeng ge ese gore ba tlape ka pele ka mogagage e se

gore kana lesaka le thailwe ka tshitlo ke banna ele gore le tswerwe ka litlare le gone mosali ga kake a tlolaganya kgole e gamang. Mokao me poo ya tsone le eo yone e tswarwa ka litlare gore e tle palame likgomo tsa eo yone.

Boloetse ba likgomo ke gore ge lina le bolwetse ba lebeta kampo serotsona kampo nteremane. Bolwetse kampo malwetse a ne alafiwa a fitleelwa ke banna me kana banna bane ba alafa dikgomo li fola me bane banna meraka ba lisa ba tsela makuka malila mantsiboa ba tlola letsho-setso bane phatsiphatsi. Makuka bane ba a romella kwa gae ka makaba, lipelesa tsa likgomo tse li rutilweng lege e liga morwalo e ya ema fela gore e e thuse.

25. Ge go felitswe mo masimong go tlagolwa, basali bane ba ya kwa merakeng me meraka e ne e nna kgakala me basali bane ba nna teng me tiro ya bone ele go nwa mashi le go loga litlatlana le meseme le ligo-po le litilo tsa matsogo. Gape banna tiro ya bone ene ele go betla masoana le mogopo le merufa le metamelo e samiwang le melamu le mefenyana ya lipetlwana le mafetlo. Gape bane ba tsonna libatana bo-phokoje bo-mmabulu le bo-motlose. Bo-tsipa nkwe e ntse e tsenye gare. Ba ne ba thaisa me go tla le mitlwane go tswana liphologotswana lebo-kgaka masogo bo kgaale ba suga matlalo ba lira kaone likobo. Phatla tsa likgomo ba lira litlako ka tsone. Bo Ramphachane ke tsone tse li neng li rwalwa ka nako tseo me basali bane ba lira libaga tsa matheka le tsa tlogo le tsa mabogo ba thuga mabele go jewa sampafana le bogobe ba tlwaa le legala.

26. Lekgetho la kgosi kafa le neng le ntsiwa ka teng kgosi e ne entseliwa lekgetho ka mokgwa gono go tsomiwa liphologolo me go isiwa mefama. Ea tsone le matlalo a tsone e ne e le go tsomiwa ka gore kwa kgosing go no go jewa nama thata nama e re e jewa ka go Suaiwa chotlo, le go lirwa ligwapa. Kgosi e re e tlwa e tse go fa banna bagolo linama kaene ele mokgwa sechuana go phumusa ga kgosi go thabisa batho a tlwaetsa batho gore ba moitse gore ba tlwaaelane le ene ba rata gore ka metla ba tle ba utlwe tse li tsileng bosigo. Kgosi ene dumelisiwa ka boikokobetso. Kgosi e ne e tle e bolae moloi ge go katwe ke moloi e ne e molaya tota Bane ba Rrala kwa a ne tsa matlalo a libatana. Bahugagadi bane ba

27

Leboko.

Rantso Mekgwe
 Kgoboli noga e mogoga mogolo
 Noga e mo moreng ya atoga
 Lemo mosimeng e ntse e tletse
 Lemo motlaleng wa kgomo tsa kgosing
 Mo motlaleng wa kgomo tso Tapose
 A malintsi a serebarebe ka letsele
 Khunwanwa o tsela o ganwe
 Ke mang basimanyana
 Ba sa itse go gama ba ntse ba gama
 Phoro liyatla basimanyana
 Ba ga Rasenkgane Senkgela
 Batho se se nkgetse banyana
 Batau bakae senkgetse makole le
 Rasenkgane wa ga Rasete
 O gotweng Rasekete o tla bokwa ke mang
 Re moglo o begelwa mafoko
 Lumela tle bana ba Tapose
 Mapelo tlatloga ka mokonyana o re,
 O fitla fa moseya o kwanye
 O kwanye ka tlako tsweu ya morago
 Ya pele e itibeletsa lerole
 O bo o ipoke ka selitse morwa
 Leseiyane a motlabane
 28. Sekepe sa gabo ntie, lepate.
 Se se tswang kwa go Matlapeng
 Sekele sa senola lichaba
 Banna ba selo o tsa phetela phetala
 O bile a segotla le masela le maje.

Dijo tsa rona tota ke mabele. Lijo tsa rona ka tlogo ke mabele a
 sesoto ke one a re a aja mabele a jewa ka sebopego sena go tsewa mabele
 a thugiwe ka lehulu. Me bobedisiwe ka metsi me pele bo ise bobedisiwe
 ge a seno go thugwa ka lehulu kampo ka kika a feferwe a ntsiwe moroko

ttselwe motlodi wa mabele kampo bo bo letseng bo bedisitswe mabane me bupe ge bo bedisitswe ga botlole bobediwa bupe bo biliwa ting ge bo seno go apeiwa bo beliwa bogobe. Me pitsane e bobedise liwang mogo eo yone eo yone e bidiwa tsa gana pidisetso tsa gana ya ting me ge ting e seno go bela go apeiwe bogobe.

29. Gape apeiwa mosoko mosoko ke bupe bobo sa belisiwang bobo apeilweng ba sa tselwa motlodi me fetlelwa fela ka lefetlo, go thuba mangope a bupe mme le moroko o ntsitsweng mo mabeleng wa sokwa o jewe o tsetswe letswaing. Gape one mabele a rona a jewa lefatana le tlakangwe le linawa. Gape a jewa mosutlane mosutlane ke mabele a thugilweng a feferwa me a seka thugiwa moserwa. Gape mosutlane ke mabele a soso rilweng mo liakong a santse a le matala me apeiwa a ntse a le likgaragana janong a tla sutliwa ka lesa a tsolelwe batho a ntse a ntse jalo le one ke one mosutlane. Gape ge banna ba ntweng ke one a galikiwang a silwe a galikilwe a tselwe le tsoang a liriwe lebabe le eketeng sekome me ke lone le ba tsamayang ba le khuwetsa montweng le gone a lumela go apeiwa pufa kampo le gala lale bese pufa ke bogobe bobo apeilweng mashi a bolila me legala ke bogobe bo bo ke one mabele a rona a
30. jewang ke basali ba rona ge bale ba tsetse bale motlong ba apeelwa mfokotso ke one o batleng ba nne ba rute bana geya ka one mfokotso. A na le bogobe bo bo monate thata ga bo bolaise mala gabo bipele bo robala sentle fela mo maleng a motho ke one mabele a sedinana sa rona a ~~ka~~ lirang bojalwa ka one re simola go a tsela mo metsing ge re rata go lira bojalwa a utisiwe pele a bipiwa a mele a ntse a le mo meetaneng ge a tswa mantsotso ke gore ke momela janong a ntsiwa mo meetane a a negiwa gore a ome pele ebe gone a tla silwang ka loala me go silwe le mabele a sa bipiwang janong go belisiwe bupe ba mabele a sa bipiwang. A liriwe bogobe ka tsaga tse litona me ge go bilisitswe janong go tselwe bupe ba momela ka momela ke one o fitalang bogobe bo gonna.
31. Mogetlo gape go tla silwa momela go fetolela mogetlo kwa magwaneng gape e ke one o fetolelang gore janong ke bojalwa me ge bobela go tla tsewa motlotlo botlotliwa gore go tswa moroko go tswa lintshe lintse li ya a jewa liapewa. Me morokone kemoyo wa dikolo-lobe.

S406

K.32/15

137

~~ketseo morena hitaba tsa sechumana
 -kapa kentsen ke lileka kutu
 mo baitsen batsona~~

Kenna motanka ea gago

P. Gikgase

po Box 7

Mabeseraal

Kustenberg dist

end s 406